

ZAJEDNIČKO RAZVRSTAVANJE PROSTORNIH JEDINICA ZA STATISTIKU (NUTS)

Europska unija uspostavila je zajedničko razvrstavanje prostornih jedinica za statistiku, nazvano „NUTS”, radi lakšeg prikupljanja, obrade i objavljivanja usklađenih regionalnih statističkih podataka u Europskoj uniji. Ovaj se hijerarhijski sustav također koristi za socioekonomske analize regija i usmjeravanje intervencija u kontekstu kohezijske politike Europske unije.

PRAVNA OSNOVA

Uredba (EZ) br. 1059/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003., izmijenjena više puta (2005., 2008., 2013. i 2017. godine) uglavnom nakon pristupanja novih država članica Europskoj uniji. Najnovijom izmjenom iz 2017. unesene su dublje promjene: (1) uspostavljeno je pravno priznavanje teritorijalnih tipologija za potrebe europskih statistika; (2) utvrđene su osnovne definicije i statistički kriteriji za razne teritorijalne tipologije; (3) osigurana je usklađena i transparentna primjena i upotreba teritorijalnih tipologija na razini EU-a i u državama članicama; i (4) razjašnjeno je delegiranje ovlasti Komisiji.

Prilozi su više puta izmijenjeni uredbama Komisije, a posljednja izmjena, koja se odnosi na teritorijalnu podjelu upravnih jedinica nekoliko država članica, donesena je u studenome 2016. Primjenjuje se na prijenos podataka Komisiji (Eurostat) od 1. siječnja 2018.

CILJEVI

Regionalne statistike okosnica su statističkog sustava EU-a i temelj za definiranje regionalnih pokazatelja. Ustanovljene su početkom 1970-ih godina kao rezultat pregovora nacionalnih ureda za statistiku država članica i Eurostata, statističkog ureda Europske unije.

Korisnici statistika izrazili su potrebu za sve većom harmonizacijom na razini Unije da bi mogli raspolagati usporedivim podacima za cijelu Europsku uniju. Kako bi se olakšalo prikupljanje, prijenos i objavljivanje usklađenih regionalnih statističkih podataka, EU je uspostavio klasifikaciju NUTS.

Tako se jedinstvenim pravnim okvirom stvorenim Uredbom (EZ) br. 1059/2003 osigurava dugoročnija stabilnost regionalnih statistika.

STRUKTURA

Razvrstavanjem u okviru sustava NUTS-a dijeli se gospodarski prostor država članica, koji obuhvaća i izvanteritorijalno područje sačinjeno od dijelova gospodarskog prostora koji se ne mogu pridodati pripadajućoj regiji kao što su: zračni prostor, teritorijalne vode i epikontinentalni pojas, teritorijalne enklave (veleposlanstva, konzulati i vojne baze), nalazišta resursa u međunarodnim vodama koja iskorištavaju jedinice smještene unutar teritorija.

Da bi regionalne statistike bile usporedive, zemljopisna područja moraju biti slična po broju stanovnika. Treba navesti i njihovo političko, upravno i institucionalno uređenje. U slučaju potrebe, neupravne jedinice moraju predstavljati ekonomsku, socijalnu, povijesnu, kulturnu, zemljopisnu ili ekološku cjelinu.

Razvrstavanje u sustavu NUTS-a je hijerarhijsko zbog toga što se njime svaka država članica dijeli na tri razine: NUTS 1, NUTS 2 i NUTS 3. Druga razina predstavlja potpodjelu prve, a treća potpodjelu druge razine. Svaka država članica može donijeti odluku da u hijerarhijskom smislu provede još detaljniju podjelu unutar razine NUTS 3.

FUNKCIONIRANJE

A. Definicija

Definicija prostornih jedinica temelji se na postojećim upravnim jedinicama država članica. Upravna jedinica označava zemljopisno područje s upravnim tijelom koje ima ovlasti donositi upravne ili strateške odluke u skladu s pravnim i institucionalnim okvirom države članice.

Neke od postojećih upravnih jedinica korištenih za potrebe hijerarhijske klasifikacije NUTS navedene su u Prilogu II. Uredbi (EZ) br. 1059/2003, kao na primjer:

1. NUTS 1: u Belgiji „Gewesten/Régions”; u Njemačkoj „Länder”; u Portugalu „Continente”, „Região dos Açores” i „Região da Madeira”; u Ujedinjenoj Kraljevini „Scotland, Wales, Northern Ireland” i „Government Office Regions of England”.
2. NUTS 2: u Belgiji „Provincies/Provinces”; u Španjolskoj „Comunidades y ciudades autónomas”; u Francuskoj „Régions”; u Austriji „Länder”.
3. NUTS 3: u Danskoj „Amtskommuner”; u Francuskoj „départements”; u Švedskoj „län”; u Mađarskoj „megyék”; u Češkoj „kraje”; u Bugarskoj „oblasti”.

Sustav lokalnih upravnih jedinica (engl. *local administrative unit*, LAU) dopunjuje klasifikaciju NUTS. LAU-i su sastavni dijelovi NUTS-a, a sastoje se od općina u Europskoj uniji. U svakoj se državi članici razina NUTS 3 dijeli na jednu ili dvije dodatne razine prostornih jedinica. Osim toga, takozvane statističke mreže dopunjuju klasifikaciju NUTS te se koriste za izračun teritorijalnih tipologija na temelju stanovništva. Komisija (Eurostat) mora održavati i objavljivati u posebnom dijelu svojih internetskih stranica tipologije sastavljene od prostornih jedinica na razinama NUTS-a, LAU-a i mrežnih ćelija.

B. Pragovi

Razina u sustavu NUTS-a kojoj pripada upravna jedinica određuje se na temelju broja stanovnika:

Razina	Minimalno	Maksimalno
NUTS 1	3 milijuna	7 milijuna
NUTS 2	800 000	3 milijuna
NUTS 3	150 000	800 000

Ako je ukupni broj stanovnika države članice ispod najnižeg praga zadane razine prema NUTS-u, ta država članica čini jednu prostornu jedinicu te razine NUTS-a.

Ako za neku razinu u državi članici ne postoji dovoljno velika upravna jedinica, ta će se razina stvoriti spajanjem odgovarajućeg broja manjih teritorijalno povezanih upravnih jedinica. Tako spojene jedinice nazivaju se „neupravne jedinice”.

C. Izmjene

Izmjene u razvrstavanju unutar sustava NUTS-a mogu se donositi u drugoj polovici godine i ne smiju se donositi češće od svake tri godine. Ipak, u slučaju znatnijeg preustroja relevantne upravne strukture države članice, izmjene se mogu donositi u kraćim vremenskim razmacima. Države članice moraju obavijestiti Komisiju o svim promjenama upravnih jedinica ili ostalim promjenama koje bi mogle utjecati na klasifikaciju u okviru NUTS-a (na primjer u slučaju promjena sastavnih elemenata koji bi mogli imati utjecaja na granice razine NUTS 3).

Izmjene malih upravnih jedinica mijenjaju klasifikaciju NUTS ako dovode do premještanja više od 1 % stanovništva predmetnih prostornih jedinica razine NUTS 3.

Za neupravne jedinice u državi članici izmjena u klasifikaciji NUTS može se provesti kad se izmjenom smanjuje standardna razlika u broju stanovnika u odnosu na sve prostorne jedinice EU-a.

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Uz svoju ulogu u nadzoru izmjena u klasifikaciji koje je predložila Komisija, Parlament je u više navrata naglasio da neki aspekti kao što su postupanje s manjim upravnim jedinicama iziskuju posebnu pozornost. Uspostava razine NUTS-a za manje upravne jedinice omogućila bi veće uzimanje u obzir stvarnog stanja i izbjegavanje nepodudarnosti, posebno zbog toga što su regionalne jedinice koje su po broju stanovnika vrlo različite u okviru NUTS-a svrstane u istu razinu.

Tijekom posljednjeg postupka izmjene Uredbe 2017., Parlament je u svojstvu suzakonodavca podržao Komisijin prijedlog za prilagodbu Uredbe o NUTS-u (u pogledu teritorijalnih tipologija koje su u njoj navedene) radi pružanja odgovora na sve veću potrebu za podacima u kontekstu kohezije i teritorijalnog razvoja.

Marek Kołodziejcki
01/2020

